

Zierikzee

Het verhaal gaat dat Zierikzee is ontstaan in 849. Ziringus of Zierik, een uit Pannonië (Hongarije) verdreven ontdekkingsreiziger, zou de stichter van Zierikzee zijn geweest of de toen aanwezige nederzetting het aanzien van een stad hebben gegeven.

Dat dit verhaal een kern van waarheid bevat zou je kunnen afleiden uit het feit dat de plaatsnaam Zierikzee een samenvoeging is van Zierik en Ee. Zierik is, zo wordt aangenomen, een lokale machthebber geweest, naar wie de kreek (de Ee) en later de nederzetting is genoemd, dus Zieriks Ee. Helaas zijn er voor dit stichtingsjaar (849) geen directe bewijzen. Archeologische vondsten gaan niet verder terug dan de 11e eeuw.

De oudste geschiedenis van Zierikzee is nauw verbonden met die van Schouwen. Tot enkele eeuwen voor het begin van de jaartelling maakte Schouwen-Duiveland deel uit van een uitgerekt veengebied. Door dit veengebied liep onder meer de rivier de Schelde. Delen van dit veengebied waren nog voor het begin van onze jaartelling aangetast door de zee. (Detail uit een reconstructiekaart van Zeeland in 1300 (A.A. Beekman).)

Data:

976 oorkonde van de abdi van sint baaf in gent over het bezit crka vermoedelijk is dit Zierikzee

1048 Gravenfort tegenover sint lievensmonsster kerk valt in handen van de Hollandse graaf

1134 wordt schouwen voorzien van een ringdijk

1156 wordt plaatsnaam en kerk voor het eerst genoemd: Siricasha

1205 zierikzee wordt belegerd door Vlamingen

1217 stadsrechten door de graaf van van holland

1220 sint anthonies dam vermoedelijk bij watermolenstraat en de Dam

1248 11 maart stadrechten bevestigd en uitgebreid door Room Koning Willem2

1260-1490 vestigen zich 6 kloosteroorden in Zierikzee

- 1304 in het vervolg van de gulden sporenslag van 1303 wordt Zierikzee belegerd door de Vlamingen op 10 augustus (sint Lievensdag) vindt de slag in de gouwe plaats en worden de Vlamingen verdreven.
- 1304 beloning door het recht om een school te stichten
- 1340 zoutziederijen vormen een belangrijk export artikel
- 1340 verdict van 1304 laken handelaren mogen zich alleen in de stad vestigen Meer dan 40 laken hallen in 1340
- 1368 Zierikzee krijgt land en rechten in zuid Zweden dit voor de haringvloot (96 schepen)
- 1388 er worden 169 studenten naar de universiteit van Keulen gestuurd!
- 1425 meer dan 40 gilden in Zierikzee
- 1426 bepaling dat alle graan van Schouwen via Zierikzee moet
- 1400-1500 telt de stad vermoedelijk 5500 inwoners en was de op twee na machtigste stad in Holland alleen Dordrecht en Haarlem zijn groter
- 1454 begin bouw kerk, 1576 kerk wordt overgedragen aan de Neder-Duits hervormden, het is dan een kerk van 102m lang en 37 m breed voorzien van 18 kappellen en 9 straal kapellen, de brand van 6-7 okt 1832 legt de kerk in de as. De toren is nu 62 meter, verschillende bronnen spreken van een oorspronkelijke hoogte van 180 meter, de bouw wordt in 1510 stilgelegd, bouwmeester Jan Andries Kelderman uit Mechelen
- 1472 volksoproer tegen accijnzen van Karel de Stoute
- 1473 3 februari het leger dwingt een boete af van 30.000 Vlaamse ponden
- 1492 inname door Albrecht van Saksen veldheer van Maximiliaan van Oostenrijk en bouw Noorderhavenpoort als onderkomen voor de bezettende soldaten
- 1526 bouw gravensteen
- 1531 monopolie op de keur van meekrap
- 1535 onthoofding van de eerste wederdoper in Zierikzee (begin reformatie)
- 1554 bouw stadhuis
- 1566 aankoop heerlijkheid vierbannen met de dorpen Nieuwerkerk Oudekerk en Kapelle van Maximiliaan van Bourgondië, samen met andere heerlijkheden verwerft Zierikzee de belangen op Duiveland en wordt hierdoor de tweede stad in Zeeland.
- 1566 aanhanger van Calvin: passementswerker Jacob Jorritse preekt in Zierikzee
- 1572 inname door Jacob Simonszoon aanhanger van de prins van Oranje (begin 80 jarige oorlog tegen het Spanje van Philips 2, en landvoogd Alva

1575 28 september begin beleg door christobal Mondragon veldheer van landvoogd Luis de Requesens y Zuñiga.

1576 2 juni mondragon trekt na onderhandelingen met gouverneur van dorp Zierikzee binnen en eist zijn boete van 200.000 gulden op. Hij verlaat de stad wer op 2 november en Zierikzee blijft berooid achter, het kaaskenswater en de ronde weel zijn nog herinneringen aan de dijkdoorbraken die tijdens het beleg veroorzaakt zijn.

1597-1599 graven havenkanaal

1610 dam tussen schouwen en duiveland gereed

1621 blauwe bolwerk

1644 Zierikzee teld 40 zoutketels (keten)

1652 oranje bolwerk

1653 49 zierikzeese vissersschepen worden door de engelsen geakaapt

1655 aanvoer kaas 164.498 pond

1672 11 juli oproer tegen de regenten

1682 storm, grote delen van schouwen onder water

1711 87 vissers hebben Zierikzee als thuishaven.

1747 11 april oproer in de franse tijd tegen de stadhouder

1735 oprichting slavenkas

1750 nog maar 9 zoutketels

1746-1777 koopvaardij vloot daalt van 84 naar 28 schepen

1787 tweede regenten oproer 73 geplunderde/ vernielde huizen

1792 nog maar 21 hoekers (haringvissers)

1795 inwoners aantal is gedaald van 10 000 naar 6000 (het aantal van 1400)

1794-1795 fransen bezetten de lage landen (13-2 zierikzee)

1809 nog 9 vissersschepen en 11 koopvaardij schepen

1808 14/15-1 zware stormvloed, meer dan 30.000 gulden schade in de stad

1809 engelsen bezetten schouwen

- 1810 verbod tot begraven in de kerk
- 1813 8 december de fransen verlaten Zierikzee
- 1836 de laatste zierikzeese hoeker vergaat bij ijsland
- 1838 Salomon uit almelo opend een fabriek met 40 weefgetouwen (150-200 arbeiders)
- 1839 nieuwe fabriek met 120! Weefgetouwen (voornamelijk katoen voor indie)
- 1868 sluiting weverij
- 1845 accijnzen oproer
- 1840-1857 bouw 27 koopvaarders
- 1850 vanaf nu wordt de wereldberoemde zierikzeese scheepsbouw van minder betekenis
dit is een nijverheid die vanaf 1400 bekend was in de "hele" wereld.
- 1847 stoombootdienst naar Rotterdam
- 1856 opening gasfabriek
- 1865 boot naar middelburg
- 1877 bouw stoomgemaal
- 1900 h.j. doeleman richt Zeelandia op
- 1912 burgemeester fokker haalt 3 gebr schot uit tholen naar Zierikzee
- 1917 30 april engelsen bombarderen zierikzee
- 1920 electriciteit
- 1923 opheffen arrondissement rechtbank
- 1930 waterleiding op schouwen
- 1944 evacuatie schouwen
- 1953 ramp 24 slachtoffers
- 1959 keersluis vloedplanken verplicht vanaf 1808 vervallen
- 1965 brug
- 1965 grevelingendam
- 1971 brouwersdam
- 1992 weer ongeveer 10 000 inwoners

Bron: <http://www.zierikzee-monumentenstad.nl/>

Oosterschelde

Verdronken Land van Zuid-Beveland

Ten noorden van de herdijkte oostelijke 'staart' van Zuid-Beveland ligt het Verdronken Land van Zuid-Beveland. Dit is grotendeels ontstaan door de vloed en de overstromingen van 1530 en 1532. Het is een weids gebied van stroomgeulen, ondiepten, slikken en wat schorren. Hierin liggen archeologisch waardevolle verdronken dorpen zoals Nieuwlande en Tolsende. Ook Zeelands enige 'echte' verdronken stad Reimerswaal ligt hier.

Ruïne van de toltoren van Iersekeroord in het oosten van het Verdronken Land van Zuid-Beveland. Op de achtergrond ligt de stad Reimerswaal. Op de voorgrond een mosselschip en rechts het rapen van mosselen en het vangen van krabben.

De scène is gespiegeld weergegeven.

Fragment van een gravure van F. Galle, 1580 (Beeldbank SCEZ)

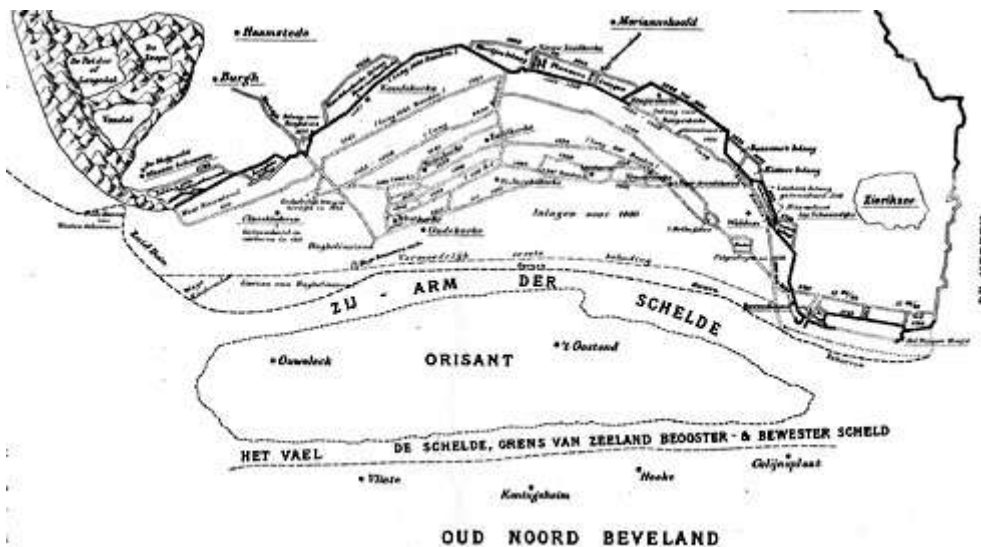
Orizand en Ganuenta

Eveneens in de Oosterschelde, ten noorden van Noord-Beveland, lag het eiland Orizand. Het is bekend uit de late middeleeuwen, maar pas (gedeeltelijk) ingepolderd in 1602. In 1639 is het alweer overstromd. In de Romeinse tijd lag in deze omgeving de havenplaats Ganuenta, tegenwoordig de plaat Vuilbaard.

Zuidland

Van het Zuidland van Schouwen, aan de noordzijde van de Oosterschelde, is bijna niets over. Het was een tot vier kilometer brede strook polderland met minstens vijftien dorpen en buurtschappen ten zuiden van het huidige Schouwen. Nu ligt er de diepe stroomgeul Hammen. Maar ook deze is tegenwoordig, net als andere Oosterscheldegeulen, ten prooi aan nivellering door de 'zandhonger'.

Kaart van het Zuidland van Schouwen, met ten zuiden ervan het eveneens verdwenen eiland Orizand (=Orisant). Uit: A.J.F. Fokker, Schouwen voor 1600 (Zierikzee 1909).

Koudekerke

Het Zuidland omvatte 3.500 hectare en ging verloren tussen 1475 en 1650. Het enige opvallende restant is de monumentale kerktoeren van Koudekerke, de 'Plompe Toren', tegenwoordig bezoekerscentrum van Natuurmonumenten

Bron: www.geschiedeniszeeland.nl

Orisant was een zandplaat in de monding van de Oosterschelde. Er woonden alleen een paar herders, die er hun schapen lieten grazen. Midden in de Tachtigjarige Oorlog tegen Spanje, in 1602, werden er dijken om het eiland gebouwd. Hierdoor viel er grond droog, en werd het eiland groter. Ongeveer honderd mensen gingen er wonen - boeren die een nieuw leven willen opbouwen.

Maar de nieuwe polder had geen geluk. De pest heerste er, de dijken braken af en toe door, er ontstond hongersnood, en uiteindelijk trokken de mensen weg. In 1637 begaven de laatste dijken het: opnieuw bleef er alleen een zandplaat over.

Een bijzondere ontdekking
Bijna niemand was nog in Orisant geïnteresseerd. Totdat in 1970 vlakbij die zandplaat een bijzondere ontdekking wordt gedaan

bron: www.verdronkenland.nl

....Op 14 april 1970 kijkt schipper Bout raar op als er in zijn netten geen vis zit, maar een paar grote brokken steen. Op die stenen staat een tekst in het Latijn – de taal van de Romeinen. De stenen zijn gebruikt als altaren voor de godin Nehalennia. Ze zijn wel 1800 jaar oud. Schipper Bout heeft daarna nog zo'n

200 stenen altaren uit zee opgevist.

* Schipper Bout ontmoet

Nehalennia

* Droomvangst voor zeearcheologen

Dankzij de vondsten van schipper Bout kwamen de deskundigen er achter dat voor de kust van Colijnsplaat op Noord-Beveland, vlak bij Orisant, in de Romeinse tijd een tempel voor Nehalennia stond. Nehalennia was een belangrijke godin in het Nederlandse kustgebied. Ze beschermde de mensen die een verre zeetocht gingen maken. Dat was toen een gevaarlijke onderneming. Daarom kon je maar beter eerst naar de tempel gaan om met de godin te praten. Je beloofde dan dat je een mooie altaarsteen met je naam erop voor haar zou neerzetten als je veilig terugkwam. En veel zeevaarders deden dat ook, zoals Marcus Exgingius Agricola, burger van Trier, een stad in Duistland. Zijn naam staat op de eerste steen die gevonden is. Daar staat ook de godin zelf op. Ze zit op een stoel, met aan haar voeten manden met fruit. Een grote hond houdt de wacht.

* Als Nehalennia eens kon praten...

* 2000 jaar geleden werd hiervoor gebeden.

Van de tempel zelf weten we niets. In de 3e eeuw sloeg de zee grote stukken van de Nederlandse kust weg. De tempel van Nehalennia stortte in zee en werd bedekt met een laag zand. En niemand die nog weet waar die tempel precies gestaan heeft!

De mensen in Zeeland noemden Nehalennia niet bij haar moeilijke Latijnse naam. Voor hen heette ze gewoon: Neeltje Jans.

* Nehalennia's verleden wordt boven water gehaald...

bron: www.verdronkenland.nl